

EKENMARK, MARIA CHRISTINA, F. TROLLE

**Minnes-bok öfver de hufvudsakligaste
omständigheterne, som äro att iakttaga vid
damast-, drälls- och dubbel matt-väfnad,
sammandragen till nybegynnares tjenst af
M. Chr. Ekenmark, född Trolle. Nyköping**

Nyköping
1828

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Teknol.
Väfn. sk.
(Öfr.)
1700-1829

Minnes - Bok

öfver

de hufvudsakligaste omständigheterne,
som äro att iakttaga

vid

Damast-, Drälls- och dubbel Matt-Våfnad,

sammandragen

till Nybegynnares tjänst

af

M. CHR. EKENMARK, född Trolle.

Nyköping,

tryckt hos P. E. Winge, 1828.

Erinringar vid Våfstolens construction och uppsättning.

Slagboms-Lådorna böra afpassas efter Skottspolens bredd, i annat fall vänder den sig och går illa.

Som skålet är lågare än vanligt, bör också Skottspolen vara mycket lägre än vanligt, och ju lågare ju bättre eller omkring fem åttendedels tum hög. Ifrån golfvet till Bröstbommens öfverkant 1 aln och 17 tum, samt ifrån golfvet till Garnbommens öfverkant 1 aln och 12 tum. Våfstolens höjd bör vara nära 3 alnar ifrån golfvet till öfversta slåns öfverkant, så att Trissbrädet ej kommer för lågt ner till Harneskkäpparnes knutar vid dragningen. Öfra Harneskkäpparne böra vara 2 alnar långa, $\frac{1}{2}$ tum tjocka och 1 tum breda. Undra Harneskkäpparne 2 alnar långa, $\frac{1}{2}$ tum tjocka samt 2 tum breda.

1. puncten.

Om Bomullsgarnsvarp med Lingarns inslag skall begagnas, så bör noga tillses, att Bomullsgarnet är af bästa sort varpgarn och af N:o 12 -- 14 eller 16, blekt eller oblekt. Efter 1 skålp. Bomullsgarn N:o 14 kan läggas vid varpningen omkring 6 alnar till en vanlig Damast- eller Drällsbredd af $5\frac{1}{2}$ kvarter, beräknadt efter en Tiohundra väfsked för N:o 12 och en Elfvahundra, $7\frac{1}{2}$ qv. bred, för N:o 16. Bomullsgarnsvarpen stärkes på vanligt sätt, så att till 1 skålp. garn tages 3 stop vatten, 1 lod lim och 16 lod finsiktadt råg- eller hvetemjöl. Lingarnet, som nyttjas till inslag, bör vara jemnt och fint samt så afpassas, att t. ex. en Blomma faller lika i väfven, som den visar sig å mönstret.

2. puncten.

Varpen bommas så hårdt som möjligt ske kan, och är af mycken vigt att tunna sprötor läggas ofta emellan garnet under bomningen, på det att garnet under väfningen ej må skära in sig i bommen och derigenom förorsaka oredigt skäl, emedan varpen till detta väfsätt fordrar att vara mera spänd än vanligt.

3. puncten.

Sålfven, som skall begagnas till de 5 Grundskafven, bör vara ju finare ju bättre,

eller knuten af femtrådigt hårdt sam-
mantvinnadt Bomullsgarn af bästa sort
N:o 28, 30 à 32 oblekt varpgarn. Det
tvinnade sålfgarnet lägges en liten stund
i kokhett vatten, hvarefter det upphänges
och torrkas, samt derefter rötas gan-
ska hårdt för att tåga. Begagnas Lin-
garn till sålf, bör det tvinnas likasom
till fin sytråd. Denna sålf måste klist-
ras hvar på sina sålfskaf, och ju hård-
are sålfven kan sträckas, ju finare blif-
ver den och knutarne mindre.

Till Harnesksålfven som får vara dub-
belt grofvare än Grundsålfven, fordras
ej så mycken accuratess vid klistringen.

4. puncten.

Vid sålfning och skedning tillses no-
ga, att inga trådar komma kors om
hvarandra, äfvensom att 3 trådar kom-
ma emellan hvarje rör.

Vid varpens framknytning om bom-
kåppen, efterses nogga, att alla trådar
blifva framdragna och lika strängt uti
små lockar säkert fastknutna, samt se-
dan varpen således blifvit spänd, iakt-
tages på det nogaste att Grundsålfven
knytes så högt, att varpgarnet likasom
hvilat på nedersta knuten af sålföglan,
men Harnesksålfven knytes deremot så

lågt, att öfversta knuten af sålföglan
hvilat eller liksom sänker varpgarnet.

5. puncten.

Sedan hvad nu föreskrifvit är, blif-
vit med noggrannhet verkställt, efter-
ses att alla distanser äro riktiga, så att
tramporne kunna knytas 8 à 9 tum i-
från golfvat, Långlattice 8 à 9 tum
ifrån tramporne, Kortlattice 9 tum
ifrån Långlattice och nedersta grund-
sålfskåpparne 9 tum ifrån Kortlattice,
samt att afståndet emellan Grundskåften
och Harneskskåften innehåller omkring
17 tum och afståndet emellan bröstbom
och garnbom omkring 4 alnar, samt att
garnbommen ligger 5 tum lägre än bröst-
bommen efter öfverkant beräknadt, äfven-
som att väfstolen ställes efter vattenpass.

6. puncten.

Sjelfva uppknytningen med snörena
sker derefter i följande ordning: först
alla dragsnörena som äro omkring $4\frac{1}{2}$
alnar långa med en så kallad dragknut
7 tum ifrån dragpinnen; dessa snören
trädas först genom det så kallade Nyckel-
brädet, sedan genom första Trissbrädet,
derefter genom Pelarebrädet och sista
Trissbrädet samt slutligen ner uti Har-
neskskåpparnes öglor, der de knytas jemt
och alla lika stränga, men hvarunder

tillses att dragpinnarne sitta tätt uppdragna intill Nyckelbrädet.

Härefter uppknytas Topplattssnörena uti Grundskaftens öglor lika jemna, men först efter ses att de små underläggslapparne äro riktigt under Topplattornes ändar och att Grundskaften äro midt i väfstolen eller lika långt ifrån båda sidorna och så högt satte, att garnet hvilar på nedersta knuten, derefter uppknytas de 5 snörena ifrån Reservlatterne uti de öglor som sitta midt på Grundskaften, men först efter ses att Lattorne äro stängda. Sedan knyts de 5 dubbla snörena ifrån Topplattornes ändar ner uti de långa öglorna som sitta uti ändarne af Långlatterne, men först efter ses att den lilla slån eller regeln är framskjuten under dessa Lattor. Sedan fastknytes nedra Grundskaftskäpparne med dubbla snören ifrån midten af käpparne, uti de små korta öglorne i Kortlatterne, men först efter ses att underläggslappen 9 tum hög, är lagd emellan Kort- och Långlatter, och slutligen uppknytas Tramporne med 10 dubbla snören, på det sättet, att efter nedanstående uppknytningsbotten, sedan den vid uppknytningen blifvit lagd bakvänd, trädes ett af de längsta dubbla snörena för den ljusa rutan med så kallad

rännsnara genom Kortlattan i första hålraden till höger, och det korta dubbla snöret i samma hålrad men i Långlattan för den rutan der nollan är, hvar efter dessa båda snören knyts med flere säkra knutar uti trampan N:o 1 och så fortfares med de öfriga 4 tramporne efter mönstrets föranledande, men först efterses att trampslåen är framdragen öfver tramporne och att inga snören sättas för de öfverkorsade rutorne. Längden på de dubbla lagda snörena, som knyts i tramporna, är omkring $5\frac{1}{2}$ kvarter för Kortlatterne och 4 kvarter för Långlatterne.

*Damast- och Drälls - Uppknytningen
til de 5 Grundskaften.*

×	o	×		×
×		×	×	o
×	×	o	×	
o	×		×	×
	×	×	o	×

1. 2. 3. 4. 5.

7. puncten.

Sedan uppknytningen på föreskrifne sätt är verkställd, och alla underläggs-

lappar samt trampslåen och ståltrådar äro borttagna, börjas med väfningen på det sättet, att första trampan nedtryckes, hvarunder skälet uppreades emellan Grundskaft och Harneskskaft samt en tråd inslås och likaledes på de öfriga 4 tramporne, sedan börjas med klistringen sålunda: att varpen framföres tills bomkappen kommit öfver bröstbommen, då den delen af garnet klistras som är emellan bröstbom och slagbom, men för att kunna få en längre klistring, bortskjutes slagbommen och fästes med tvenne små pinnar emot framstötterna, så att den ej under klistringen kan föra väfskeden i det våta garnet. Under sjelfva klistringen borstas och flägtas ofta så att garnet ej får tillfälle sammanbinda sig, och då denna klistring är väl torr, återföres garnet i sin förra ställning, hvar efter klistringen fortsättes på lika sätt emellan Grundskaft och Harneskskaft, samt slutligen emellan Harneskskaften och garnbommen, men härvid observeras likväl, att först uppreades den ena skälsprötan till Harneskskaften och den andra till garnbommen, hvarefter klistringen företages, och sedan sprötorne blifvit återförda till garnbommen, der de under väfningen böra bibehållas, så

att de ej komma nära Harnesksålfven, ty då hindra de skälet, företages uppredningen på det sättet, att första trampan hålles nedtryckt under det att första skälet noggrannt uppredes ända ifrån väfvens början, genom Grundsålfven, emellan Grundsålfven och Harnesksålfven samt slutligen sättes en spröta på kant för att kunna uppreda garnet äfven uti Harnesksålfven och till garnbommen, och på detta sätt fortfares med de öfriga 4 skälen.

Sedan denna vigtiga operation blifvit gjord, kan väfningen först med säkerhet börjas, men skulle väfskeden gå trögt så är bäst att öfverborsta garnet med något rent oljaktigt ämne.

Klistringen till Bomullsgarns-varp sker bäst med Risgrynsklister, som tillredes sålunda, att till en kanna vatten tages en thekopp risgryn, som sammankokas så länge äfven med påspädt vatten, tills klistret ej är tjockare än att det genom durchslag kan silas uti annat käril för att svalna.

8. puncten.

Då väfningen börjas, väfves först en fjerdedels aln innan någon dragning börjas, på det att alla trådar blifva väl fastade, sedan kan dragningen företagas, på det sättet att för hvarje svart ruta drages

en pinne och för hvarje ljus ruta öfverhoppas en pinne, så att atlasen eller rättsidan kommer under, emedan garnet derigenom ej kommer att så hårdt ansträngas. Vid väfningen är dessutom följande att iakttaga: att dragning och trampning ej sker med häftighet, att väfven är långt och ofta framsläppt, att spännaren ofta flyttes, att slagbommen bortskjutes riktigt, att skålet är redigt innan skottspolen kastas, att händerna hållas midt på slagbommen, att det ej väfves för nära intill skeden, att garnet är lagom spändt, att trampningen ej sker hvarken för djupt eller för lågt, och att enär tvärlisten väfves, att det listgarnet, som uppdrages med andra listpinnen, hålles lika strängt, antingen genom dubbel tyngd medelst tillökning af en Harneskkäpp i samma sålf eller ock genom underläggandet af en spröta under detta listgarn nära garnbommen. För att hålla Atlasgarnet nedsänkt, sättes äfven dubbel tyngd eller dubbla käppar i första Harnesksålfven, hvilket väfningen bäst visar behovet af. När atlasen på tvärn väfves, uppdrages alla pinnarne, utom andra pinnen, och tvärsom för Tuskaft-randen på tvärn.

Då Dukar skola väfvas och list endast

på en sida, så lemnas flere tomma sålf på Listskaftens andra sida för att bibehålla jemvigten. Väfves blommor i duken så bör observeras att då oliksidiga blommor väfvas, att de i sista hälften af duken, dragas och väfvas tvärsom, i annat fall komma de uti en upp och nervänd ställning vid dukens ihopsyning.

9. puncten.

Till Väfsnören utväljas de bästa och starkaste af renhäcklade hamp-tågor, spunna och nästan alla af lika sort, och ungefär så beskaffade som grofva klocksnören. Oaktadt snörenas fasthet, tåguna de likväl i början, så att efter en eller två alnars väfning, böra de ånyo omknytas, men om dragsnörena ej tågnat alltförmycket, så kunna bågarne hvarpå Harneskkäpparne hvila, sänkas 1 à $1\frac{1}{2}$ tum. Till en tjuguskafad Harneskväf, åtgår till uppknytningen omkring 5 bundtar snören, beräknadt efter 12 famnar eller 36 alnar i hvarje bundt.

10. puncten.

För Damast- eller Drälls-väfnad med Lingarns varp, iakttages samma föreskrifter, dock med undantag af följande förändringar: Som Lingarn är i allmänhet svårt att få så väl, jemt och hårdt spunnit,

att det kan nyttjas till varp med lika lätthet som Bomullsgarn, och då Lingarnet dessutom tågnar utan att återgå uti sin förra ställning, så fordrar detta garn en ännu mera omsorgsfull behandling till varp än Bomullsgarnet, hvarför det är nödvändigt att välja jämt och hårdt spunnit Lingarn till varp, samt klistra och uppreda garnet med största noggrannhet i likhet med hvad om Klistringen för Bomullsvarp är beskrifvit, men till Lingarns Klisternytjas helst endast finsiktadt Rågmjöl, och då det kallnadt bör vara som en tunn gröt. — Efter verkställd klistring och då garnet är väl torrt och uppredt, öfverstrykes det med de torra borstarne, som förut äro talgade.

II. puncten.

Vid väfningen af Lingarns varp bör både trampning och dragning ske ännu mera fogligt och ej så djupt som med Bomullsvarp, hvarföre afståndet emellan dragknuten och dragpinnen ej bör vara mer än 6 tum, och varpgarnet för tuskaftelisten på längden eller det garn, som nästan under hela väfningen får stå uppdraget genom andra listpinnen, bör om möjligt är varpas och bommas på en serskild bom, för att äfven serskildt kun-

na spännas i samma förhållande som det tågnar, särdeles om varpen är lång.

12. puncten.

Lingarnsvarp fordrar äfven gröfre väfsked i förhållande till Bomullsgarnet, hvarföre till gröfre tåggarn en niohundra väfsked på $7\frac{1}{2}$ qv. bredd är bäst passande och för finare tåggarn en tiohundra sked och helst sådana, som äro med tunna och jemna rör samt förut nyttjade, men ingalunda grofröriga eller klämtända väfskedar. Efter tåggarn af vanlig finhet kan läggas vid varpningen, efter beräkning af vanlig bredd, $5\frac{1}{2}$ qv. eller omkring 20 Bund, 4 alnar; Och bör dessutom så varpas, att ej två trådar följas åt i skälet, utan att en tråd går upp och en tråd ned i skälet, i annat fall sammanslingra de 2:ne trådarne sig vid klistringen och försaka många olägenheter.

13. puncten.

Till dubbel Mattväfnad tvinnas 4 å 5 trådar af N:o 12 eller 14 Bomullsgarn af tvenne färger dock hvar för sig, hvilket garn sedan det är tvinnadt, stärkes uti limmvatten på det att färgerne under väfningen ej må blanda sig med hvarandra. Till detta limvatten upplöses 3 å 4 lod lim uti en kanna vatten för hvarje skäl-

pund garn, hvarest limvattnet delas uti tvenne delar och då garnet hvar för sig blifvit deruti stärkt, urvrides det för att torrkas och nystas.

14. puncten.

Sålfven till Mattväfnaden får vara gröfre äfvensom väfskeden mycket grof, eller något öfver hundra rör på qvarteret, så att 6 qvarters bred matta upptager omkring sexhundra rör eller något derut öfver, allt efter garnets mer eller mindre groflek. Väfstols-distanserne äro desamma som för Damast och Dräll, men likväl med den skillnad att afståndet emellan dragknuten och dragpinnen är nu längre eller 8 tum, och att 4 Grundskäft, 4 Trampor och 4 Lattor af hvarje omgång nu blott erfordras.

15. puncten.

Varpningen sker skiftevis med en tråd af hvardera färgen, likaså sålfningen, såsom till exempel, om Mattan skall blifva svart och röd, så bör sålfningen ske efter nedanstående mönster, på det sätt, att först drages en svart tråd genom första Harnesksålfven och genom första grundsålfven, derefter en röd tråd i samma Harnesksålf men i andra Grundsålfvet, derefter åter en svart tråd genom samma Harnesksålf och tredje Grundsålfvet, samt åter en röd tråd genom samma Har-

nesksålf och i fjerde Grundsålfvet, och på det sättet fortfares hela sålfningen igenom med 4 trådar skiftevis i en och samma Harnesksålf, men efter hvarandra i 4 Grundsålf, allt efter mönstrets föranledandesamt skedas med 2 trådar en svart och en röd.

Sålfning och Uppknytning till de 4 Grundskäften för dubbel Matt-Våfnad.

Rödt.		×	×		o
Svart.			o	×	×
Rödt.		×	×	o	
Svart.		o		×	×

1.	2.	3.	4.
Svart.		Rödt.	

16. puncten.

Uppknytningen sker med 8 dubbla snören ifrån Lattor till Trampor, efter samma regel som förut är beskrifven i 6 puncten, men vid väfningen inslås först alltid 2 svarta trådar, en för Trampan 1 och en för Trampan 2, derefter 2 röda trådar, en för Trampan 3 och en för Trampan 4, men då ombyte sker med färgerne af inslaget, bör först ombytet göras med dragningen tvärsom, så att alla pinnar som varit nerdragna blifva uppsläppte och de som varit uppe blifva nerdragna, så länge samma fason räcker.

17. *puncten.*
 Vill man väfva Mattan med Bård äfven på längden, så sålffvas till den på serskildta skaft och varieras lika ofta med dragningen efter Bårdmönstret, som för Botenfasonerne. Inslagsgarnet kan vara antingen af samma groflek som varpen eller något gröfre och lösare, allt efter behag. Ullgarn kan med lika förmån begagnas till mattväfnad, samt stärkes och behandlas på samma sätt.

18. *puncten.*

I händelse Ryckverks-Slagbom begagnas, så tillses noga att så väl väfskedens stammar ej gå utöfver rören som att Slagboms-armarne gå jemt med väfskeden, så att skottspolen får en jemn ledning eller bana, i annat fall kan den ej följa skeden utan faller i golfvet under väfningen. Äfven bör tillses att slagbommen hänger i den ställning, att vid trampningen, nedersta garnet af skälet ligger tätt efter slagboms-skifvan. Då de små trädklossarne blifva genom skottspolsändarne nötta, böra de ånyo jemnas för att kunna gifva skottspolen sin rätta fart.

Skifvan hvarpå Skottspolen löper bör inneha nära $\frac{1}{2}$ tums sluttning in åt skeden, samt vara omkring $1\frac{3}{4}$ tum bred.

www.books2ebooks.eu